

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem ima na binkoštni ponedeljek, dne 12. maja, popoldne ob 2. uri v celjski okoliški šoli svoje delegacijsko zborovanje po sledečem vzporedju: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 3. Določitev letnih prispevkov. 4. Regulacija učiteljskih plač. 5. Utemeljitev poslanih samostalnih predlogov. 6. Določitev časa in kraja prihodnjega občnega zbora. 7. Slučajnosti.

Do sedaj so nam naznanila člani in odbor še komaj 3 društva.

Pričakujemo, da bodo ne le delegati polnoštevilno zastopani, ampak da se udeležijo zborovanja tudi drugi tovariši in tovarišice. Sem pridite in govorite, da napravimo enkrat konec zahrbtnemu napadanju po listih!

Odborova seja se vrši isti dan zjutraj točno ob pol 9. uri. **Vodstvo.**

Avstrijska skrb za albanske šole.

Avstro-ogrski poslanik v Belgradu, Ugron, je šel pred časom k srbskemu ministrskemu predsedniku Pašiću po nalogu svoje vlade intervenirat, da bi se odprle šole za Albance na pridobljenem srbskem teritoriju, ki so bile za vojne zaprte. Pašić je takrat obljubil, da se te šole otvorijo sredi aprila.

Tako se je glasila oficijozna vest. Torej avstrijska vlada je telegrafirala v Belgrad, avstrijski poslanik je izvršil dani mu ukaz, in balkanske šole so otvorene. Ali na Dunaju so pred nosom visoke gospe, ki odpira šole Albancem, zaprte tri češke šole. In na Dunaju se blesti napis: *Justitia fundamentum regnorum!*

Ali kaj Albanci in Čehi! To je velika razlika! Albanci so slaven zgodovinski narod z velikimi čini, kulturo in bogatstvom, Čehi pa nekulturni divjaki. Sedaj se na Dunaju vsi bore za Albanijo, za Albance, ki so dragocen cvet ljudske kulture, Albanija pomeni bodočnost Avstrije: *pereat mundus, vivat Albania!*

Taka je naša skrb za šole za Albance! Umestnejša bi bila skrb za šolo doma, za domače narode, za vsakega v njegovem jeziku. Tu se vlada ne gane, tu doma pusti, da privilegirani trije narodi nemški, madjarski in italijanski — delajo, kar hočejo z ljudsko šolo, namenjeno Slovanom. Odpirajo nemške, madjarske in italijanske šole, slovanskih kolikor mogoče malo; velikanske težkoče so ob mejah, ali kjer bivata skupaj Slovan in Nemeč ali Madjar ali Italijan, Tako številnim Čehom na Dunaju ne privoščijo šole, škandali, sramota za kulturonošce, so se vršili s temi šolami, na Dunaju, v Poštorni itd. Na Štajerskem, na Koroškem usiljujejo nemške šole, koroški Slovenci sploh že nimajo svojih slovanskih šol, v Primorju nam silijo italijanske. Na Hrvaškem odpirajo madjarske šole, med Slovaki madjarske. »Slovanskih šol ne!« to je geslo privilegiranih treh narodov. In kjer mogoče zapreti, naj se zapre slovanska šola! Grozovitosti, nečuveni škandali v sramoto dvajsetemu stoletju so se vršili v tem oziru širok Avstro-Ogrske, ki pa ima sedaj čudovito visoko skrb za albanske šole. — Slovanom nič — Albancem vse! To je geslo in program! Slovanom denarni in krvni davek — Albancem kulture z denarjem avstrijskih Slovanov! Tudi to je geslo in program in — resnica!

Raznarodovalne smotre zasleduje ljudska šola v Avstro-Ogrski med Slovani, kjer bivajo z drugim narodom skupaj ali sta sosedja; pa tudi enake smotre imajo v slovanska središča postavljene nemške in madjarske šole. Tako je s šolo v Avstriji. Avstrija pa ima strah, da bi morda Srbija sploh več ne odprla nobene albanske šole, marveč bi dala Albancem srbske! Taka krivica se mora preprečiti, in res so se na Dunaju v taki kulturni skrbi hitro zavzeli za Albance, ki jim se morajo takoj odpreti šole... Slovanskim učiteljem kamen namesto kruha — Albancem denarja na kup! To je višek naše kulture!

Slovenci v Gorici si morajo sami vzdrževati ljudske šole. Italijani imajo svoje mestne šole, italijanski otrok se uči

v mestni šoli italijansko, za nemškega otroka je izborna poskrbela država, Slovenec je pa pastorek: ali naj gre v nemško ali italijansko šolo ali pa morda naj roma vsak dan tja dol v Podturen v šolo ob mestni periferiji? Morali so si Slovenci napraviti sami svoje šole, ako so jih hoteli imeti. V Podturen ne morejo s svojimi otroki. V spominu pa nam je avstro-italijanska skrb za slovensko šolo v Gorici. Italijani so rekli: Primorani damo za šolo Cattinellijevo vojašnico ob periferiji mesta. In visoka c. kr. komisija je rekla, da je tisto poslopje ugodno za šolo in da je prav po postavi, če se otvori šola tam dol, ravno primerno je oddaljena za mestnega slovenskega otroka! Slovenci seveda niso mogli poslati svojih otrok v šolo Podturenom, šola je bila prazna, sedaj životari s par učenci. Ali se je avstrijska vlada kaj pobrigala, da bi prišli Slovenci do mestne šole na primernem kraju v mesto? Nič! Tam dol je, če hočete pošiljati otroke tja, pošiljajte jih, če ne, pa naj gredo, kamor hočejo. Vlada je vedela, da vkljub otvoritvi šole v Cattinelli vojašnici ostanejo Slovenci v Gorici brez mestne šole, pa kdo se bo pehal za Slovence; čim manj so šolani, tem lažje se gospoduje nad njimi!

In tržaški Slovenci! Slovanskih otrok je v Trstu do 5000, a državne slovenske šole ni — nobene! Kaj pa je to 5000 slovanskih otrok? Nič! Plebs! Lahki in Nemci in — Albanci, tem je Trst gostoljubno mesto. Slovan — Slovenec je suženj!

Velika je skrb avstrijske vlade za Albance, za albanske šole! O ti avstrijska vlada, izlij na nas malo te skrbi, pobrigaj se malce za zveste Slovence svoje in daj jim potrebne šole! Kaj nositi skrb za šolo tako daleč na Balkan, ko je pa tu doma potrebna tako krvavo taka-le skrb! Nismo Albanci seveda in tudi nečemo biti, ampak avstrijski državljani smo, v konstitucionalni državi živimo, v državnih temeljnih zakonih je zapisana pravica in enakopravnost za vse — torej, avstrijska vlada, ne glej in ne skrbi za šole izven svojih mej, ampak za šole doma!

Toda kaj pomaga vse to! Avstrijsko politiko vodi Slovanom sovražen duh. In dokler ne bo drugačnega duha, tudi ne bo drugačne pravice! Slovani smo državo vzdržujoč element, lojalni smo in pravični do mozga, zato nas pa tepejo s škorpijoni! To je naše plačilo!

Tovarišem učiteljem na slov. obrtnih nadaljevalnicah.

S tovarišem Rantom sva pozvala učiteljstvo obrtnih nadaljevalnic, da se strnemo k skupnemu delu za prosih obrtno-nadaljevalnih šol in za svoje gnotne koristi. Najinemu pozivu se je odzvalo lepo število tovarišev, ki odobravajo to namero. Seveda so tudi tovariši, ki hočejo preiti preko pojma strogo strokovne organizacije k političnemu dnevnemu redu. Živimo pač na Slovenskem! Čul sem tudi, da baže ni umestno, če se prične tako gibanje v periferiji, ne pa v centrali. A vse to me ni oviralo. Stopil sem v stik s češkimi in nemškimi podobnimi organizacijami in sem videl, da so tovariši drugod veliko pred nami. Poleg dobrih nasvetov so mi poslala mnoga društva svoje stanoyske liste in pravila. Češki tovariš Jelinek iz Hořic mi je pisal dolgo pismo, ki nas vzpodbuja v njem k delu in nam obljublja bratske pomoči. Po vzoru poslanih pravil sem sestavil slovenska pravila za našo nameravano organizacijo. Preden pa damo pravila v potrditev, je potrebno, da natančneje prerešujemo vso stvar. Zato svetujem, da se sestanemo na binkoštni ponedeljek v Ljubljani. Na tem sestanku se pogovorimo o ustanovitvi društva, o pravilih in o vsem, kar bi utegnili koristiti ali škodovati. Vabila na ta sestanek pošljem vsem vodstvom slovenskih obrtnih nadaljevalnic.

Drag. Humek.

LISTEK.

§ 24.

Na II. sestanku z učiteljskimi v Narodnem domu v Ljubljani govoril Fran Črnagoj.

Dragi tovariši!

Ko sem vam na zadnjem našem sestanku popisal delovanje na svoji prvi učiteljski službi in vam orisal svoje postopanje napram občanom in učencem, sem se izognil namenoma dejani, ki so zarisana v § 24. starega šolskega in učnega reda.

Ta § 24. je bil nekdanj tako važen, da je tvoril še in še glavne momente v nadzorniških poročilih in konferenčnih predavanjih ima pa popolno veljavo tudi še dandanes, ker se le prerado zgodi, da se pregreše proti njemu učitelji in to posebno mladi učitelji novinci, ki so polni ognjevitosti, pa jih spravi vsak pogrešek učencev v tako nevoljo, da pozabijo na ta paragraf pa greše proti njemu v svetem ognju.

To je paragraf, ki govori o strahovalnih sredstvih v šoli in ki je napravljen v varstvo mladine pred sirovimi izbruhi nepremišljenega učitelja, je pa to tudi paragraf, ki je prav osobito pripraven, da napravi učitelju mnogo skrbi in

težkih posledic, ker daje nepremišljenim, učitelju osebnosovražnim staršem široko odprto polje, da šikanirajo in preganjajo vzgojevalca svojih otrok.

On tistega trenotka, ko nastopi učitelj novinec svojo prvo službo, pa do njegove smrti — je zavito vse njegovo življenje in bitje v same paragrafe. Heinčeva zbirka zakonov, ima brezkončno število paragrafov in to celo takih, ki samo devljejo v nič in obglavljajo druge paragrafe. Čudno je zato, če se od učiteljev čestokrat zahteva, da naj ima vse paragrafe v glavi, ne samo da se ravna po njih, ampak da jih zna tudi vsak čas citirati kakor deset božjih zapovedi.

No, pa so tudi taki ljudje, ki imajo svoje posebno dopadajenje nad paragrafi in ki se jim sveti obraz, kadar morejo koga prav po paragrafih naklestiti.

Ne bom jih grajal zaradi tega; vse je dobro, kar človek zna. Siromak pa je učitelj, ki se zagriže v paragrafe tako, da hoče umerjati vsak svoj korak, le prav po paragrafih in ne poslušarazuma, ki čestokrat svetuje ali celo naravnost ukazuje, da gre preko paragrafa. Nešteto je paragrafov, ki niso vzorni in ki nujno rabijo preropenja.

Paragrafist jaz nikdar nisem bil. Vedel sem sicer bistvo paragrafa, ki pravi tako in tako, ali pa je tako govoril § 9. ali 99. ali 999., to me pa ni pravi nič zanimalo. In ako sem videl, da je bilo treba v tem ali drugem slučaju ravnati narav-

nost proti paragrafu, storil sem to smelo — a nikdar ne brez tehtnih razlogov, nikdar — da bi mi bilo treba svoje dejanje skrivati. Pa sem ravnal prav in ni se mi nikdar vtepal, razen enega slučajca, ko sem ravnal sicer proti paragrafu, a šoli v dobro, ker sem pridobil, pouku en dan — pa sem zato žel grajo.

Prav pa je, da se vi mladi tovariši paragrafov prav temeljito učite in se jih tudi naučite. Bolje bo tako!

Paragrafi so vsi zaviti in v tem vsi drug drugemu podobni. Jaz bi jih pa vendar delil v dve veliki skupini: a) v skupino, ki naj bodo učitelju v brambo in korist in b) v skupino, ki nalagajo učitelju dolžnosti in mu nadevajo vezi.

Je pa razlika teh dveh skupin v učinkovanju silno različna: skupina a), ki naj varuje učitelja in mu koristi, je skupina, za katero se skoraj nihče ne zmeni in je nočejo poznati niti tisti, ki bi jo kot predstavitelji paragrafov vendar morali poznati. Opozarjam le na znani § 55. Drugače je s skupino b), ki nalaga učitelju dolžnosti in mu nadevje vezi! Nešteto nadzornikov — ne mislim samo uradnih nadzornikov — imamo, ki pazijo na nas, če se in kakor se ravnamo vselej po zakonih. Seveda zopet le tam, kar je proti učitelju. Osobito v današnjih dneh.

In izmed vseh paragrafov je največji kamen, ob katerem se marsikdo učiteljev izpodtakne, § 24., ki pa danes pravzaprav niti več § 24. ni, ker ga novi do-

končni šolski in učni red pozna pod § 81. Meni ostane v spominu pa vendarle do smrti § 24., ki je bil kot tak v starem šolskem in učnem redu in ki govori o telesnih kaznih v šoli.

Tedaj telesna kazen — poniževalna je, naj bo že v podobi klečanja na polenih, v podobi klofut, lasanja, pretepanja s šibo — ali celo iz navade kakor je imal nekdo izmed velikih pedagoških kapacitet — namreč prav potuhnjenega ščipanja na raznih delih života.

Prijatelji! Proti vsaki telesni kazni sem in se je ogibljem ne zaradi paragrafa, temveč zgolj iz nagiba, ker jo smatram za nedostojno in za vzgojo nikakor ne potrebno. Verjamite mi lahko na besedo, da je pri meni v šoli šiba skoraj neznana, ker sem jo v 10. letih rabil menda enkrat samkrat. Pa je palic v šolski sobi več — vedno po 3—4, ali te pa imajo učenci previdno skrite za omaro, pod klopmi ali drugod. Rabijo jih namreč učenci, da se v odmorih ali pred ukom uče zemljevisja na zemljevidih, iz previdnosti pa jih potem poskrijejo. No — ne iz previdnosti pred menoj, ker vedo, da šibe jaz navadno ne rabim, da pa bi jo dobil tudi takoj, če bi jo v resnici rabiti hotel, ker raste pri meni krog šole dovolj šib, da katero urežem.

Telesna kazen na učencih — sramotilna je, nevzgojna — pa silno nevarna je za učitelja, da ga spravi v spor s ka-

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Naznanilo.

Prva glavna pevska vaja za jubilejni koncert naše »Zaveze« se vrši v Ljubljani v »Glasbeni Matiji« na binkoštni torek, dne 13. maja t. l., zjutraj ob 9. uri v pevski dvorani »Glasbene Matice«.

Predsedniki in okrajni pevovodje naj poskrbe, da bo udeležba od strani priglasencev polnoštevilna. Vse skladbe naj naštudira vsak posameznik doma, da skupna pevska vaja ne traja predolgo in da se skupno naštudirajo samo podrobnosti in enotno izvajanje določenih pevskih točk. Popravki E. Adamičevega mešanega zbora »Moravska narodna« naj se pri naštudiranju popolnoma upoštevajo.

Pevski odsek.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj ima svoj občni zbor v Sežani dne 8. maja t. l. ob 10. uri predpoldne. Dnevni red: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo. 4. Referat: »Načrt reforme ljudske šole«, poročila tov. Jos. Mahorčič. 5. Volitev novega društvenega odbora. 6. Predlogi. Na obilno udeležbo vabi vljudno

Odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 5. letošnji številki to-le velezanimivo vsebino: 1. F. Ločniškar: Dih maja. 2. Veliki traven. Vinjeta. 3. Cvetko Gorjančev: Polhi. 4. Ivna: Čez polje vetrček prišel... Pesem. 5. Štrk — štrk — štrk — zlati stric brez brk! Podoba. 6. S—A.: Število prebivalstva v Evropi. 7. Vladislav Rojec: Deklica žalostnemu ptičku. Pesem. 8. Davorinov: Pomlad. Pesem s podobo. 9. Dr. Ivan Lah: Balkan. (S 3 podobami). 10. E. S. Thompson — Drag. Humek: Mačka s smetišča. 11. Vojko se je zbudil. Podoba. 12. Fran Žgur: Tik in Tak. Pesem. 13. Pouk in zabava: Besedna uganka. — Rešitev. — Aprilova navada pri nas in drugod. — Hrabri bogarski častnik. — Črnogorski dečki ustavili dva turška častnika. — Ognjišiška žrela — trdnjave. — Kotiček gospoda Doropolskega. — Kotičkove risbe.

»Domače ognjišče« prinaša v 4. številki sledečo vsebino: Pragmatična sankcija. — Šola in dom. — Duševna vzgoja. — Listek. — Dopisi. Drobtine. — »Domače ognjišče« stane samo 2 K 50 v na leto in nudi staršem in vsem prijateljem mladine lep pripomoček za vzgojo otrok.

Popotnik ima v svoji 4. letošnji številki tole vsebino: 1. H. Scharrelmann: Pouk brez dogme. — 2. J. Černy — K Pfi-bil: Narodna pedagogika (konec). — 3. G. Kerscheneiter — Pav. Fleré: Šolstvo v Münchnu (dalje). — 4. Književno poročilo: Ocene. Novosti. — 5. Listek: Gospod Doropolski? Turki bežijo v Carigrad. 6. Razgled: Časopisni vpogled. Pedagoški paberki. Skrb za obrambo mladine. Šolske in učiteljske vesti. Inostransko šolstvo. Prosvetna kronika. Razne vesti.

Naučno ministrstvo je iz lanske slovenske umetniške razstave nakupilo umetnin za 4000 K. Izmed nakupljenih umetnin sta dve Jakopičevi, dve Sternenovni, ena Vaypotečeva slika ter Zajčev kip. Razentega je ministrstvo umetniko-

zenskimi paragrafi. Zato — mladi prijatelji — bojte se je kot hudič križa!

Naj podam tu iz svojega življenja sliko, kako sem postal s telesno kaznijo v šoli jaz. Ako ni bilo vse prav — nič ne de — saj se tudi iz napak svojega bližjega mnogo naučimo.

Mlad kakor vi sem nastopil službo in navdušen sem pazil v šoli, da je bilo vse v redu. Ako niso bile roke vseh učencev na klopi, ako se je smejal učenec takrat, ko se ni meni zdelo — ali pa je kani-la pri pisanju tinta na zvezek — kar se zgodi lahko nam vsem! — pa je grmelo in treskalo! Padalo je po rokah, licih in glavah!

Kar čudno se mi zdi, da nisem imel nikdar nobenega sitnega nastopa s starši glede tega. No — res je, da nisem čez mero nikdar kaznoval in da sem si znal kljub temu pridobiti ljubezen otrok in staršev in nisem imel sovražnikov med občani.

Sčasoma sem se umiril in telesno kaznoval sem vedno redkeje, navadno le za upornost ali hudobijo.

Naj navedem par slučajev. V drugem letu svojega službovanja v Šmartnem pod Šmarno goro sem imel silno izprijenega učenca. Nekoč je ujel ptiča in mu izpulil živemu obe nožici in drugič je izpulil na pokopališču križ, ga vrgel ob tla in ga pohodil.

No — v takih slučajih pograbi človeka jeza, da se pač ne more premagovati.

ma Hinku Smrekarju in Petru Žmitemu v pospeševanje njunega umetniškega delovanja pedelilo podporo vsakemu po 600 kron.

Odborova seja »Matice Slovenske« dne 17. aprila. Prof. Bazala je poslal na vpogled seznam Askerčevih pesmi, ki jih izda »Matica Hrvatska«. — Ocenil se Strčklijevo jezikovno gradivo »Iz živega zaklada narodnega«; uvazuje se ponudba narodopisnega gradiva o ogrskih Slovincih. — Na posebno ponudbo se sprejem predlog, pisatelju Trdini v Mengšu vzdati spominsko ploščo. — Kompletni zemljevid (korekture) se je poslal dijaštvu v Prago, na Dunaj in v Gradec v pregled. — Iz gospodarskega odseka: Pri poedin-kih knjigah je potreben urednik, ki spise pridobiva, za nekatere knjige pa je treba le korektorja. Uredni-korektor puščaj pisateljem čim večjo svobodo. — Iz knjižnega odseka: Vošnjakova korespondenca ne izide letos. Ne izda se knjiga, ki bi prikazala Slovanstvo srednjeveške Albanije in širitev Arbanasov preko Kosovega Polja in v Sandžak za turškega gospodstva itd. G. dr. Vidic je poslal del svojega arhivalnega spisa: »Zaupna korespondenca iz Napoleonove Ilirije«. — Določil se okroglo obseg knjigam za leto 1913. (okoli 70 tiskanih pol). Odborniki naj vlagajo svoje rokopise anonimno. — Pisatelja, ki misli spisati zgodovino slovenske stenografije, je opozoriti na Šolsko Matico. — Iz narodopisnega odseka: Narodopisne zbirke bi v naših muzejih morale imeti pravo terminologijo; nobena stran narodnega življenja še ni v celoti opisana. Največ narodopisnih člankov bo za Enciklopedijo najbrž morala spisati redakcija sama. — V odsek za slovenski jezik se izvolijo: dr. A. Breznik (kot stvarni tajnik odseka), Iv. Grafenauer, dr. Ilešič (kot načelnik), dr. Lokar, R. Perušek, M. Pleteršnik, dr. Šlebinger in prof. M. Murko. Po izvajanjih prof. Murka si odsek sestavi sledeči program: 1. Znanstvena razprava o zgodovini našega jezika od najstarejših dob do naših dni. Posebno važno je sistematično izučavanje protestantskih pisateljev v slovniškem in slovarskem oziru. 2. Slavist-germanist naj študira slovenske ostanke v srednjeveških listinah, nekrologijih itd. 3. Izbor spisov očeta Škrabca. 4. Dialektologija. Tu je pri nas treba še mnogo storiti. Dobro bi bilo, da najprej nekdo napiše pregled slovenskih narečij in oceno dosedanjih dialektoloških spisov.

Politiški pregled.

* **Za sklicanje državnega zbora.** »Venkov« poroča, da je bilo sklicanje državnega zbora zopet odgojeno, ter pozivlja češke poslance, da naj v skupnem posvetovanju protestirajo proti temu, da bi moral parlament molčati. Če bi protest nič ne izdal, naj češki poslanci sporoče vladi, da pod sedanjimi pogoji ne morejo več prevzeti odgovornosti in da odlagajo svoje mandate. Tak korak bi izzval v Evropi nepopisno pozornost. Skrajni čas je, da govore poslanci k javnosti in če to ni mogoče v zbornici, se mora to zgoditi izven parlamenta.

* **Praške ulice imenovane po balkanskih mestih.** Mestni svet namerava imenovati več najlepših praških cest po važnejših balkanskih mestih.

* **Spljit.** Dalmatinski deželni odbor javlja spljitskemu županu Kataliniču, da

Tudi jaz se nisem — in naložil sem mu s palico na najobčutnejši del života, kar jih je mogel nositi.

Na Barju že se je zgodilo, da so trije učenci višjega razreda napadli učenca prvega razreda, ga povaljali po blatu in ga vrgli v jarek, poln vode. Pomislite — trije proti enemu in večji proti manjšemu! Pošteno so zaslužili svoje batine in jih tudi pošteno prejeli — prav po paragrafu 24, in menda ne bi bilo dobiti nadzornika in ne sodnika, ki bi me bil zaradi tega obsodil!

Tudi danes mi je geslo: proč s šfbo, a tudi danes in dalje do smrti ne bom v enakih slučajih prav nič pomišljal, ampak bom storil kakor stari oče s svojim neubogljivim sinom! To sem v šoli tudi vedno poudarjal. Nikdar pa nisem trpel, da bi se iz kaznovanih učencev tovariši njihovi norčevali in se jim smejali. Vselej sem pozneje tudi mržnjo pri kaznovanih izkušal izgledati s tem, da sem se z njimi tisti dan vedel pečal kakor sicer in to kolikor mogoče prijazno. Hotel sem s tem pokazati, da so s tem, ko so kazni odslužili, zopet enakovredni ostalim učencem in ne gre, da bi se jim še pozneje posmehovali. V posebnih slučajih, sem kaznovane učence po pouku toliko pridržal, da sem jim med štirimi očmi na prijazen način kazal ostudno stran njegovega kazni vrednega dejanja.

(Konec.)

smatra vlada vsakršno izražanje simpatij do Črne gore kot državni nevarno.

* **Praga.** Češka dežela stoji neposredno pred finančnim polomom. Vlada se trudi na vse kriplje, združiti Čehe in Nemce vsaj za kratko zasedanje deželnega zbora. V ospredju je še vedno učiteljsko vprašanje.

* **Znamenite izjave znamenitega Nemca.** Znameniti nemški publicist in izdajatelj revije »Zukunft«, Maks Harden, je predaval na Dunaju o dogodkih na Balkanu in o avstrijski balkanski politiki. Slikal je razvoj dogodkov in je naglašal uverenje, da v letu 1908, povodom bosanske krize, ni Nemčija napravila nikake usluge avstro-ogrski monarhiji, marveč da je skrbela le za svoje interese. Vse težave, ki jih ima Avstro-Ogrska v zadnjih letih, prihajajo od tod, da je zaveznica nemške države. O skaderskem vprašanju je rekel Harden, da bi smatral on za veliko pogreško, ako bi hotela naša monarhija z nasiljem uveljaviti svojo voljo proti Črni gori. Takla odredba bi morala srd vseh Slovanov povečati neizmerno in ustvariti sovraštvo, ki bi ga bilo težko premagati.

* **230 milijonov za ponemčevanje pruskih Poljakov.** Poslanska zbornica je sprejela po daljši debati v drugem čitanju predlogo, ki zahteva 230 milijonov mark za »krepitev nemštva« v vzhodnih pruskih in v poznanski provinci. Proti predlogu so govorili socialni demokrati, zastopniki centra, ljudske stranke in Poljaki, ki so konstatirali, da je razlaševanje nekulturno in krivično, zagovarjali pa so jo konservativci, liberalni konservativci in nacionalni liberalci. V debato sta posegla tudi finančni in poljedelski minister. Prvi je poudarjal, da potrebuje vlada za svojo nacionalno politiko krepak in potreben zakon, ki bo pospeševal nemštvo in naglašal, da vlada ne dopušča nikakega omiljenega zakona. Poljedelski minister je očital Poljakom, da so se preveč ločili od nemštva, zaradi česar vlada mora skrbeti, da province, ki spadajo pod Prusijo, tudi ostanejo pruske.

Srednješolski vestnik.

** **Izpremembe v naučni službi.** Slovencec dr. Primožič je dobil naslov dvornega svetnika in gre iz naučnega ministrstva v Zader kot dež. šolski nadzornik.

* **Francoško predavanje** za dijake na idrijski realki bo imel v soboto 3. maja ob 5. uri popoldne v realnem poslopiju profesor Georges Louvriev, rodom Francoz, ki se nahaja sedaj na potovanju po Avstriji. K predavanju, ki bo jako zanimivo — ob koncu bo zapel predavatelj tudi nekaj francoskih narodnih pesmi — imajo dostop tudi odrasli; kdor se zanima za francoski jezik, naj se posluži prilike, da si osveži svoje znanje francosčine. Tekst predavanja (I K), ki služi obenem za vstopnico, se dobi že sedaj.

** **C. kr. učiteljske v Ljubljani.** Pouk v somatologiji in zdravstvu v drugem polletju 1912—1913 je naučno ministrstvo poverilo ljubljanskemu mestnemu fiziku dr. Otmarju Kraju.

Kranjske vesti.

— **Pri nas in drugod.** V Kranju je bila birma, in ko se je škof pripeljal v četrtek v mesto, je bilo mnogo hiš okrašenih z zastavami in na trgu pred cerkvijo so bili postavljeni mlaji. Okrajni glavar Schitnik je z nepostavnim ukazom mobiliziral uradnike, profesorje, učitelje in šolsko mladino, da so v družbi tercialk in veterancev delali štafažo pri sprejemu. — »Pravo Lidu« priobčuje z vizitacijskega potovanja litomerijskega škofa Groba po libohoviškem okraju sledeče podrobnosti: Občina Brozan je odklonila vsako sodelovanje pri škofovem sprejemu in ni hotela razobesiti zastav na občinskih poslopijih; zaradi tega je žandarmerija na lastno pest razobesila zastavo na šoli in jo je morala stražiti pred nevoljnimi ljudstvom. Škof se je pripeljal, a volovska vprega z gnojnim vozom mu je zastavila pot. V Libohovcih je grof Herberstein dal postaviti slavoloke, a na cesti ni bilo ob škofovem dohodu razen duhovščine in brezzobih tercialk žive duše. — Drugi kraji, drugi običaji!

— **Iz ljudskošolske službe.** Na štirirazredni ljudski šoli v Knežaku se s 1. majem zopet prične celodnevni pouk in je bila namesto nadučitelja Dragotina Česnika, ki ima dopust zaradi bolezni, za supletinjo v Knežaku imenovana Pavla Cigojeva. — Nadučitelja in ravnatelja Josipa Turka v Spodnjem Logatcu bo za čas dopusta nadomeščala prov. učiteljica Helena Kraigherjeva, začasno vodstvo šole pa prevzame učitelj Stanko Legat.

— **Uboga slovenska šolska mladina.** Zaradi zgodnje pomladi je nastopila že te dni tako silna vročina, da kaže v

senci toplomer popoldne do 22° C, v šolskih sobah, obrnjenih proti solncu pa 25 do 26°. Uboga šolska mladina, ki se mora pariti v tej vročini v zaduhlih šolskih sobah! A učenci nem. mestnih šol se lahko tolažijo: saj je že itak konec te muke! Na nemških mestnih šolah namreč prično z dopoldanskim poukom že s 1. majem, na slovenskih pa šele s 1. junijem. Če je že sedaj taka vročina, kaj bo šele meseca maja? Ali hvala Bogu, rešeni so je nemški otroci, slovenski pa ne. Vprašamo, odkod ta prednost za nemške šole? Ali niso vse mestne šole pod enim in istim mestnim šolskim svetom? Ali bo tudi ta, ki je slovenski in napreden, zapostavljal sloven. otroke z nemškimi? Ali pa je ves mestni šolski svet s predsednikom županom vred tako zavisen od bolnega nadzornika, da pripušča to krivico, ki je sad tega nadzornika? Ob 12. uri opozarjamo mestni šolski svet, da naj popravi to krivico, ki se godi slovenskim otrokom v Ljubljani.

— **Iz Bele cerkve na Dolenjskem.** Pred kratim je bilo v časopisih, da je na mesto obolele učiteljice Ane Bantanove tej šoli dodeljena supletinja Marija Kraigarjeva, ki se je pa službi odpovedala. Ker je Bantanovi podaljšan dopust do 15. maja, oziroma koncem šolskega leta, se išče tozadevno učno osebo, ki bi hotela službo nastopiti takoj. — Za dvorazredno ljudsko šolo: Fran Zagorc, šolski voditelj.

— **Deželne finance** ne stojijo vkljub desetmilijonskemu kreditu tako, da bi se mogli izplačati celo majhni in nujni zneski. V dokaz temu povemo to, da uboga učiteljska vdova s štirimi otroki po preteku več kot treh mesecev smrti svojega soproga ni dobila niti vinarja penzije, niti ne prispevka za pogrebne stroške, ki se ima vendar takoj izplačati. Kaj pa si misli deželni šolski svet, da je učiteljsvo zakopano v zlato? Če pa hoče naša klerikalna večina izstradati učiteljsvo, naj ima vsaj usmiljenje z učiteljevo rodovino!

— **Odbor vpok. učiteljstva Kranjske** vabi na občni zbor dne 8. maja ob 2. uri pop. v restavracijo »Novi svet« na Marije Terezije cesti vse p. n. člane, pa tudi vse druge p. n. vpokojence učit. stanu k obilnem pristopu tega društva.

Štajerske vesti.

— **Kadetnica v Mariboru** se s pričetkom prihodnjega šolskega leta opusti ter se ne bodo več sprejemali gojenci v prvi letnik. Namesto te se otvori septembra 1913 prvi letnik, septembra 1914 drugi in septembra 1915 tretji letnik višje vojaške realk. Ravno iste izpremembe se izvedejo na drugih kadetnicah. Vbodoče bodo vzgojevali častniški naraščaj v vojaških akademijah.

— **Šiidmarka in Slovenci.** Že ime tega nemškega društva, ki izkuša zatreti vse, kar je slovanskega na tem božjem svetu, zbudi v človeku neko čudno čustvo. Ne rečemo, da je to kakor »morituri te salutant«, a iz delovanja tega društva izvirajo take bridke resnice, da jih ne moremo biti veseli. Mi tu ob južni meji, kjer je naš element morda bolj žilav, skoro težko preračunimo obseg vsega programa kakor ga je začrtala »Šiidmarka«. Njeno delo je taktično in premišljeno. Ped za pedjo naše zemlje gre v nemško žrelo in še vedno dalje sega to ostro germansko zabovlje. V nemških listih čitamo te dni nekoliko obširnejše poročilo o delovanju »Šiidmarke« na južnem Štajerskem, posebnost v Št. Ilju. Leta 1905 je začelo tam nemško naseljevanje; v kratkem času je prišlo tja 40 nemških družin, okoli 300 ljudi. Ves svet so odkupili od Slovencev, denar je prišel iz Prusije, kjer so se posebno zavzemali za te nemške postojanke na slovenski meji. Leta 1911 je bila velika društvena skupščina v Celju, kjer so sklenili, da se bo uporabilo za naseljevanje okoli Št. Ilja letno okrog 100.000 K. Že v letu 1912 se je porabilo 80.000 kron in letos v teh par mesecih je že prišlo 30.000 K v račun. V letu 1912 in 1913 je bilo naseljenih zopet 13 družin s 64 osebami, tako da je ta nemška kolonija že prav trdna in močna. Iz tega poročila vidimo, da »Šiidmarka« zasleduje prav očitne in jasne smotre: to je, nas hoče počasi pognati z rodne zemlje. Tu je boj na življenje in smrt, a vendar ne smemo obupati. Delo in odločnost nas bo podpirala v tem boju, in branili se bomo z uspehom, ker naša stvar je pravična. — Zato pa ne omagujemo ampak se postavimo krepko v bran za pravice naših slavnihih pradedov!

— **Štajerski deželni odbor** je odpisal v deželni šolski svet namesto odstopivšega dr. Linka dr. Viljema pl. Kaana.

— **Na Štajerskem** so šteli poldruhu leto sadno drevje in dognali, da je (približno seveda) na Gor. Štajerskem 542.748, na Sred. Štajerskem 6.004.012 in na Sp. Štajerskem 5.986.809, skupaj torej

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26
(nasproti „Zlate kaplje“.)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

12.533.569 sadnih dreves. Od teh je 7.480.180 jablan, 2.105.464 hrušk, 2.120.554 češpelj in sliv, 526.897 črešnji in 300.474 orehovi. Stanje sadnega drevja pa je v resnici veliko večje kakor zgoraj navedeno, ker je namreč mnogo posestnikov število sadnih dreves naznanilo dosti manjše, boječ se morebitnega novega davka.

—g— **V Gnasu** na Štajerskem je ondotni kaplan in katehet zlorabil šolske otroke, zaradi česar je bil te dni obsojen na šest tednov težke ječe.

—š— **Štajersko učiteljstvo in njegove plače.** Dočim je bil v Dalmaciji lani sprejet predlog, glasom katerega ima učitelj z maturo 1080 K na leto, a oni s spos. izp. 3680 K do 3930 K, ima štajerski učitelj začetnik — izvzemši Gradca in Maribora — 840 K, oziroma 2600 K do 2800 K! Sedaj, ko bi se naj obrnilo na bolje, pa delajo ljubiteljski slovenskega naroda, slovenski klerikalni poslanci, v Gradcu obstrukcijo samo, da si hlade jezico, ker njih strankarska malhica ne dobi tega — za kar sami ne vejo! Njim se godi dobro po farovžih, zato pa naj trpe vsi drugi!

—š— **Kmetu ali učitelju?** To vprašanje tako muči »Slov. Gospodarja« — glasilo štaj. slovenskih klerikalnih poslancev — da je postavil članek s tem naslovom na uvodno mesto. Siromaki se v svoji dobrohotnosti ne morejo odločiti, ali naj naklonijo 2 milijona, ki jih baje dobi Štajerska od novih davkov, po sniegu poškodovanim kmetom, ali pa naj te milijone razdele slabo plačanim učiteljem. Skrajni čas je že, da se naši poslanci tudi dejansko pokažejo prijatelji kmetov. Da bo vendar enkrat konec boja za medvedovo kožo in da bodo dež. in drž. poslanci svoje nakane tem ložje dosegli, priporočamo, naj opustijo obstrukcijo in naj s svojim velikanskim vplivom ter z delovanjem štaj. dež. zbora omogočijo, da se v zraku viseča 2 milijona razdelita med poškodovane kmete, kar bo pa ostalo državi od zvršenih davkov, pa se naj pokloni bednim, od kislega zelja in fižola onemoglim duhovnikom. Razumljivo, da učitelji lahko še čakajo!

—š— **Sklep krajnega šolskega sveta pri Sv. Marjeti ob Pesnici** dne 13. aprila 1913. V svrhu olajšanja velike bede učiteljstva, oziroma da bi se vsaj deloma odpravila nje najhujša gmotna stiska, nadalje da se osigura splošno boljši gmotni položaj učiteljskega osebja daje krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Marjeti ob Pesnici povod, da izproži pri današnji seji sledeči sklep: Visoka vlada se pozivlja, da čimprej sprejme mali finančni načrt v prilog ureditve učiteljskih plač ter naj ukrene vse potrebno, da se že vendar končno odpravi ta kulturna sramota — beda učiteljstva. **Janez Čep**, m. p., načelnik; **Jernej Frankež**, m. p., zastopnik cerkve in ud kr. š. sveta; **Janez Baumgartner**, m. p., ud kr. š. sveta; **Franc Mulec**, m. p., ud kr. š. sveta; **Konrad Grahernik**, m. p., ud kr. š. sveta; **Anton Ribič**, m. p., ud kr. š. sveta; **Franc Reisp**, m. p., ud kr. š. sveta; **Jernej Černko**, m. p., ud kr. š. sveta.

—š— **Sveta vojska** — protialkoholno društvo za štajersko — se ustanovi v kratkem. Namestnija je pravila potrdila. Ustanovni shod se vrši začetkom maja v Mariboru.

—š— **Neki dr. F. Kh.** izkuša v »Tagespošti« dokazati, da se Slovanom ne godi slabo v Avstriji. On pravi, da se je v nemški nižje avstrijski deželi vplačalo šolnine 981.000 kron v letu; šolnine oproščenih je bilo 10.180 učencev. Temu nasproti pa se je vplačalo v slovanskih deželah, in sicer na Češkem 772.000 K, oproščenih je bilo 21.100 učencev; v Galiciji 776.600 K, proti 23.300 oproščenih učencev; v Dalmaciji 37.000 K in 1130 šolnine prostih učencev. — Gospod doktor so menda pozabili, da so šolnine prosti le tisti učenci, ki med drugim dobro napredujejo; z gorenjimi številkami je torej gospod doktor izpostavil slabo izpričevalo svojemu narodu.

Goriške vesti.

—g— **III. dijaški telovadni nastop v dvorani »Trg. doma«.** Z ozirom na željo goriškega občinstva je sklenil dijaški vad. zbor, da priredi 3. majnika v dvorani »Trg. doma« III. tel. nastop, oziroma da II. ponovi. Sodeluje orkester goriških učiteljskihnikov. Čisti dobiček je namenjen »Dijaški kuhinji« in ubogim slov. visokošolcem. Z ozirom na to, da se podpre slovensko dijaštvo kolikor mogoče trdno,

se priporoča obilna udeležba. Dijaški vadiateljski zbor.

—g— **Iz Kanala** nam pišejo: Dne 10. t. m. smo imeli v Kanalu redko slovesnost. Obhajali smo 35-letnico smrti našega rojaka Josipa Kocjančiča. — Že na predvečer smo se zbrali, da počastimo spomin prezgodaj umrlega skladatelja. Gospod Zega, njegov nekdanji tovariš in prijatelj, nam je v lepih besedah podal Kocjančičevo življenje, njegovo delovanje do njegove smrti (10. aprila 1878). Moški zbor je na to zapel Kocjančičevo »Slovo«. Razšli smo se, da se drugi dan zopet snidemo pri skupni slovesnosti. — Kot svojega ustanovnika (1867) je počastila Čitalnica njegov spomin s tem, da se je drugega dne udeležila korporativno sv. maše-zadušnice pri Sv. Ani. Stali smo ob okrašenem grobu (okrasil ga je njegov nekdanji pevec g. Vuga), poslušali pretresljive besede g. Zege (nekdanji II. tenor v Kocjančičevem kvartetu), ki se je popolnoma uživel v mladostne čase in govoril z vso vneto o preminulem prijatelju. Po govoru so pevci zapeli žalostinko, in razšli smo se z nado, da se ob letu na tem mestu zopet snidemo. Omeniti nam je še, da je pričel odbor Čitalnice nabirati darove za spominsko ploščo na rojstno hišo, da tako ohranimo trajen spomin umrlemu pevcu.

—g— **Kompromis med italijanskimi liberalci in klerikalci** za deželnozborske volitve je šel po vodi. Precej časa so se dogovarjali, ali vse se je razbilo. Italijanska ljudska stranka bo imela zopet zborovanje v Gradišču. Razbitje kompromisa se suče najbrže okolo vprašanja, kdo bo deželni glavar? Italijanski klerikalci bi radi imeli glavarja iz svoje srede.

—g— **Grad na Vogrskem v Vipavski dolini kupljen za šolo.** Grad »Ungersbach« last g. Rubbia, je kupil goriški okrajni šolski svet za šolo. Dal je 35.006 K za poslopje, park in drugo zemljišče.

—g— **Na strokovno-nadaljevalni šoli** za klesarje v Nabežini bo dne 4. maja t. l. slovesen zaključek šolskega leta 1912/13 z razstavo šolskih izdelkov klesarskih vajencev. — Prijatelji šole in napredka so vabljivi, da se udeležijo te slovesnosti, ki se vrši ob 10.30 predpoldne v šolskih prostorih. Razstava bo odprta od 10.30 do 12 in od 2 do 4.30. Vstop je prost.

—g— **Slovensko politično društvo v Gorici.** V četrtek se je ustanovilo pri Zlatem jellenu Slovensko politično društvo za Slovence na Goriško-Gradiščanskem s sedežem v Gorici. Društvo je namen, razširjati politično izobrazbo med slovenskim ljudstvom, braniti njegove narodne pravice, delovati na to, da se povzdigne njegova narodna zavest in da se izboljša gospodarsko stanje vseh narodnih slojev. Udeležba pri ustanovitvi je bila povoljna, ker se pač ni vabilo obilo ljudi, marveč je bil glavni namen, ustanoviti društvo: potrebno prededelo se je izvršilo in ustanovitvi bo sledilo daljnje delo v smislu pravil. Predsedoval je shodu dr. Karel Podgornik. Dr. Puc je v obširnejšem govoru omenjal namene društva. Potrebna je organizacija, brez vodstva smo in niti napredne niti kmetijske stranke takorekoč ni več. Društvo naj združi naše somišljenike pri političnem in gospodarskem delu; organizacija mora društvo spraviti v red. Prof. Košnik je govoril v glavnem o pomenu Gorice v narodno-političnem oziru in o šolstvu. Prišlo je tudi do debat in govorilo se je odkritosrčno iz lica v lice. Za predsednika političnega društva je bil izvoljen soglasno dr. Karel Podgornik. Društvo razplete svoje delovanje po vsej deželi in so predpriprave dovršene. Potrebna je taka politična organizacija, pod katere okriljem je prostora za naprednjake, bivše agrarce in sploh za vse neklerikalno življe; iz tega društva se izcimi lahko krepka stranka z jasnimi političnimi in gospodarskimi smotri.

—g— **Samoumor učiteljske kandidatije.** V Soči so našli blizu mestnega konjederca truplo mlade gospodične. Kasneje se je doznalo, da je to učiteljska kandidatinja Frida Roletova iz Lokavca pri Ajdovščini, stara 23 let. Pri njej so našli tudi pismo, v katerem pravi, da je izvršila samoumor iz strahu pred učiteljskim iziptom. Ljudje pa, ki so poznali samomorilko, pravijo, da so bili drugi vzroki, ki so gnali samomorilko v Sočo.

—g— **Rubijev grad na Vogrskem** je kupil okrajni šolski svet za goriško okolico za 35.000 K. Poslopje priredijo za tamno ljudsko šolo.

—g— **Otroško zdravilišče v Gradežu.** Deželni odbor tržaški je sistemiziral v pomorskem zdravilišču v Gradežu 20 prostih mest za ubožno deco med 6. in 12. letom, ki ima domovinsko pravico v pokrajini Goriško-Gradiščanski. Natečaj za to dobroto traja do 15. maja.

—g— **Gradišče.** Naučno ministrstvo je odobrilo načrte za tukajšnje novo učiteljske. Prihodnje dni bo namestništvo razpisalo stavbna dela.

Tržaške vesti.

—t— **Promocija.** V torek, dne 22. m. m., je na staroslavni Karlo-Ferdinandovi univerzi v Pragi promoviral za doktorja prava Karel Ferluga, sin dež. poslanca in nadučitelja St. Ferluge, odvetniški koncipient in starejšina akad. fer. društva »Balkan«. Čestitamo očetu in sinu!

—t— **Rojanska ljudska knjižnica** slovenskega akademič. fer. društva »Balkan« bo odprta od sedaj naprej le ob nedeljah od 10. do poldne, da ne bo dajalo njeno poslovanje povoda raznim pritožbam.

—t— **Kmetovalcem in vrtnarjem tržaške okolice.** Kmetijska družba za Trst in okolico si je nabavila semena krmne pese vrste »rdeča manutovka« in razne zelnjaki kakor: kartjoli (cavolo fiori), brokoli in ohrovti (verzote). Vsa ta semena dobe člani družbe, ki so že poravnali članarino za tekoče leto, brezplačno. Priglasite se pravočasno v družbeni pisari G. Galatti 14. V.

—t— **Pri roditeljskem sestanku** dne 13. m. m. na Opčinah v šolski sobi je bilo toliko zavednega občinstva iz Banov, Ferlugov in Opčin, da ga je bilo v resnici veselo gledati. Od inteligenta pa do najpreprostejše naše ženske so poslušali vsi z velikim zanimanjem besede izvajalca. Čast takemu ljudstvu, ki se briga za odgojo svoje mladine!

—t— **Koncert tržaške podružnice Glasbene Maticice**, ki se je vršil, kakor smo že poročali, v gledališki dvorani »Narodnega doma«, sme naša Glasbena Matica vpisati med najlepše in najuspelejše svoje prireditve. Koncert je dosegel popoln uspeh, in je občinstvo po vsaki točki dajalo izraza svojemu zadovoljstvu z najživalnejšo pohvalo, ki gre gotovo pred vesmi neumernemu pevovodji tov. Mahkovi, kateremu bodi to vsestransko priznanje vsaj delno plačilo za njegov trud. Naši Glasbeni Matici in njenemu pevovodji moremo le čestitati na tem lepem uspehu.

—t— **Novo društvo.** Namestništvo je vzelo na znanje pravila novega društva »Sveta vojska, protialkoholno društvo« s sedežem v Trstu.

Istrske vesti.

—i— **Iz »Narodne zajednice« za Istro.** Prosvetni odbor »N. z. z. I.« je priredil dne 6. m. m. v Matuljah lepo uspelo predavanje. Predaval je profesor Ivan Ivančič o »Balkanu in balkanskih narodih«. Predavanje je bilo spremljano po mnogostevilnih slikah, ki si jih je Zajednica izposodila pri podružnici »Pučke Prosvjete« na Sušaku. — V Voloskem se nahaja ljudska knjižnica. Odprta je vsake nedelje od polu 10.—11. predpoldne. Knjižničar je učitelj Anton Rajčič. Za vsak zvezek se plačuje po 4. st. Knjižnica ima 574 zvezkov: 484 hrvaških, 90 slovenskih in 15 čeških. V prošlem mesecu marcu je bilo izposojenih 119 zvezkov, in sicer 31 moških, 88 ženskam. — Članov je vpisanih 57; 15 moških, 42 ženskih. — Ljudska knjižnica v Opatiji se nahaja v prostorih čitalnice »Zore«. Odprta je ob nedeljah od pol 11. do pol 12. Knjižničar učitelj Vinko Žepič. Plačuje se po 4 stot. za vsak izposojeni zvezek. Knjižnica ima 506 zvezkov: 457 hrvaških, 28 slovenskih in 21 čeških. V mesecu marcu je bilo izposojenih 48 zvezkov: 17 moškimi, 31 ženskam. Članov je vpisanih 54; 26 moških, 28 ženskih.

Koroške vesti.

—k— **Čudne političke zrazmere na Koroškem.** Pišejo »Gorici«: Minulo nedeljo je sedela v gostilni na Sv. Gori družina koroških romarjev. Bili so: trije otroci, oče in mati. Vsi so imeli na prsih

pripeta slovenska znamenja. Čudil pa sem se, ko sem slišal, da otroci govore med seboj slovenski, vsi skupaj med seboj pa nemški. Mislil sem si: To pa je res čudno! Slovenske znake imajo na prsih, a govore nemški. Pristopil sem k njim in jih vprašal, zakaj govore med seboj nemški. Oče mi je odgovoril: Dragi moj! Moji otroci znajo malo slovenski. Hodijo v nemške šole, ker druge nimamo. V naši občini je nad dve tretjini Slovencev, šola je sicer utrakvistična, a poučuje se le nemški. Otrok v šoli je 40 slovenske narodnosti, 15 nemške, učni jezik pa je samo nemški. Pri zadnjem ljudskem štetju so našli v naši občini 35 Slovencev in 600 Nemcev, čeravno je faktično res, da je pri nas 500 Slovencev in le nekaj nad 100 Nemcev.

—k— **Vzoro poročilo deželnega šolskega sveta.** Kako zahrbtno in umazano delajo Nemci na Koroškem s svojimi sosedi Slovenci, kako zahrbtno izrabljajo uradno oblast in zapostavljajo na vse možne, dovčljene in nedovoljene načine slovenske šole in učitelje, kaže jasno poročilo deželnega šolskega sveta koroškega o stanju ljudskega šolstva za leto 1912. Kdor bere to poročilo in če ne pozna razmer na Koroškem, ta bo gotovo uverjen, da so na Koroškem vse šole nemške in da mora biti Koroška enojezična nemška krcnovina. Naravnost in perfidno lagati si ti ljudje sicer še ne upajo v uradnem poročilu, pomagajo pa si s tem, da izpuste, kar ne ugaja nemškim težnjam. Tako n. pr. dež. šolski svet ni objavil števila slovensko-nemških, takozvanih utrakvističnih šol, katerih je na slovenskem delu Koroške dobra četrtina, izpustil pa je seveda tudi slovenske. Izpuščena je tudi razdelitev šoloobveznih otrok po narodnosti, in niso omenjeni učitelji, ki so usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih. To so samo nekatere točke. Izpuščenega pa je še veliko, kar ne prija Nemcem in je to poročilo vse prej kot točno. Smešen je ta strah in ostal bo brezuspešen.

—k— **Deželni kulturni svet.** Minuli teden bi se bil imel vršiti v Velikovcu sadjarski tečaj za kmetijske fante iz okrajja, pa ni bilo nikogar, in sadjarski nadzornik Mayer je moral nazaj v Wolfsberg, ne da bi bil kaj dosegel. Vzrok temu žalostnemu pojavu iščejo menda v vetru, ki je tedaj malo močnejše potegnil. Mi pa pravimo našemu deželnemu kulturnemu svetu, da je iskati vzroka drugje. Naš nemško-nacionalni deželni kulturni svet noče nastavitvi učitelja, ki bi predaval v našem jeziku o sadjarstvu in drugih panogah kmetijstva. In ravno sadjarski pouk bi nam bil krvavo potreben: imamo za sadjarstvo ugodnejšo lešo, nego naši so-deželani Nemci (izvzemši Labodske doline), zanimanja za to panogo kmetijstva je tudi dovolj — a samo učitelja nimamo. Slovenska krščansko-socialna zveza ima sicer sadjarskega učitelja, a s teoretičnimi predavanji nam ni nič pomagano. Demonstracije, sploh praktične pouk, to vleče in to tudi nekaj zalega! — Da na omenjeni kurz navzlic oblubljeni povrnitvi stroškov ni prišel noben fant, je vzrok ta, ker bi ne razumeli učitelja in bi torej brez koristi trtili le čas, ki ga rabijo doma bolje. Naj vendar enkrat naš nemško-nacionalni kulturni svet poizkusi s slovenskimi predavanji o sadjarstvu in bo učenec dovolj!

Splošni vestnik.

Društvo kmetijskih učiteljev iz južnih avstrijskih kronovin ima svoj ustanovni občni zbor na Binkoštno nedeljo, dne 11. maja, v Gorici v hotelu pri Zlatem jellenu ob 10. uri 30 minut dopoldne. Po skupnem obedu ogled kmetijske šole v Gorici.

Žrebanje efektne loterije »Splošnega slovenskega ženskega društva« v Ljubljani se vrši z dovoljenjem c. kr. finančnega ministrstva nepreklicno dne 1. julija t. l.

Kongres hrvaških in srbskih čebelarjev iz kraljevine Hrvaške in Slavonije bo začetkom meseca septembra v Karlovcu. Takrat bo v Karlovcu tudi gospodarska razstava.

Važno za Sokole-vojake. Sokole-vojake treba posebno opozoriti na neko važno okolnost. Po § 48. novega vojne zakona je določeno, da oni, ki so tri leta služili v vojaški službi, a morejo doka-

zati, da so večji v telovadbi, morajo biti osvobodjeni od zadnje vojaške vaje. Na podlagi tega zakona je češki Sokol V. Hunješek iz Lešnic vložil na svoj polk prošnjo, kateri je predložil potrdilo svojega sokolskega društva, potrjeno tudi od občine, in je na temelju te prošnje osvobodjen od zadnje vojaške vaje. Izpričevala ne treba kolkovati. Na se torej Sokoli-vojak, ki imajo še absolvirati zadnjo vojaško vajo, poslužijo te ugodnosti! Oni Sokoli pa, ki služijo sedaj v vojaki, store dobro, ako si že vnaprej zasigurajo to ugodnost s tem, da dajo v svojo vojaško knjižico v rubriko »Ausbildung und Verwendung« zapisati, da so vaditelji ali načelniki v Sokolu.

Naravnost iz Cetinja in Kotora je sprejel »Slov. Ilustrovani Tednik« zanimive originalne slike ter jih priobčuje v zadnji številki, deloma jih pa priobči v prihodnjih številkah. Opozarjamo vse čitatelje na »Slov. Ilustrovani Tednik«.

Zadnja številka »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« je izšla zelo obsežna ter prinaša 31 slik: Miljonarja A. Carnegie; napredno pevsko in tamburško društvo v Rakeku; strašna železniška nesreča na progi Zagreb-Ogulin (dve sliki); slovenski rezervisti na črnogorski meji; osvoboditelji Skadra (pet slik); plavajoča cerkev itd. Ta številka je zelo zanimiva ker vsebuje mnogo (31) in sicer raznovrstnih slik. »Slov. Ilustrovani Tednik« napreduje. Slovenci podpirajte ga!

»Schulverein« v Primorskih deželah. Politiški okraj Goriški: Moška podružnica šteje 223 udov, prispevkov je dala lani K 621:10, predsednik podružnice Adolf Kropsch, žel. inšpektor v pokoji; ženska podružnica šteje 132 udi, predsednica Marija pl. Schubertova, profesorjeva soproga, prispevkov lani je bilo K 504:24. — V Trstu so nabrali lani v moški in ženski podružnici K 1026; članov in članic je 360 in 158; predsednik strokovni učitelj Jos. Blohman. — Na Voloskem so nabrali lani K 462:41; članov in članic 70 in 50; predsednik c. kr. učitelj E. Bruckner. — V Pulju so nabrali K 239; članov in članic je 49 in 60; predsednik profesor Prodinger.

Viharno zborovanje češkega učitelstva v Pragi. Razmere v naši državi so prišle tako daleč, da pod njimi trpe vsi stanoviti. Zaradi nemške politike je danes nekda bogata češka dežela na tem, da skoraj ne bo mogla plačati učiteljstva in svojih uradnikov. V nedeljo je imelo češko učiteljstvo v Pragi viharno zborovanje, na katerem so zahtevali, da se vprašanje učiteljskih plač čim prej reši in da se reši šolo pred propadom.

Kako kruto postopajo dunajski pan-germani proti dunajskim Čehom, ki jih je četrt milijona, je razvidno iz seje občinskega dunajskega zastopstva. Občinski svetnik je vprašal župana dr. Weißkirchnerja, kaj misli ukreniti, da ne bo na mestnih dunajskih mesnicah čeških plakatov. Na to je župan odgovoril, da je bil le po krivdi noke prodajalke nabit češki plakat, ki pa je bil takoj odstranjen, in se je odredilo, da se kaj sličnega ne bo več zgodilo. Torej četrt milijona dunajskih Čehov ne sme imeti na Dunaju niti češkega plakata, ki naj bi po mestnih mesnicah javljali, po čem je meso. Kulturnemu češkemu narodu niti najmanjše pravice, ampak tam doli za poldivje Albance, za te pa vse: srce in roke! A za Albance nabirajo Dunajčanje prispevke, če ni drugače, tudi med Čehi.

Medvedov nagrobnik. Nekateri intimni prijatelji pokojnega pesnika Antona Medveda so se združili v odbor, ki ima namen nabirati prispevke za nagrobnik pred tremi leti umrlega in v Kamniku pokopanega pesnika. Dotični odbor vabi občinstvo, da drage volje prispeva s skromnimi darovi za spomenik, da prireja ob prijateljskih in društvenih večerih male zbirke v krogu onih, ki so pokojnika poznali osebno ali ga vsaj uživali po njegovih delih. Priporočamo to prošnjo raznim denarnim zavodom, občinam posebno župnijam, kjer je služboval pokojnik, in njegovim tovarišem in prijateljem. Vsi prispevki naj se izvolijo pošiljati odborovemu blagajniku g. Urbanu Zupanu, Ljubljana, Križevniška ulica št. 8.

Društvo kmetijskih učiteljev iz južnih avstrijskih kronovin ima svoj ustanovni občni zbor v Gorici na Binkoštno nedeljo. Pravila je vlada potrdila. Dnevni red zborovanja bo v kratkem objavljen.

Postaje za opazovanje vremena bodo opustili. Centrala za meteorologijo in geodinamiko na Dunaju je ustanovila take postaje pred dvajsetimi leti v svrhu opazovanja vremena s posebnim ozirom na učinkovanje strelbe proti toči, kar se pa je tekom let izkazalo kot brezuspešno.

Avstrijski tobačni monopol leta 1911. je imel 39 tvornic s 426 uradniki, 56 zdravnikov, 379 slugami in 39.676 delavci. Moških delavcev je bilo 5774, ženskih pa 33.962. Smodke je izdelovalo 23.363 de-

lavcev, cigarete 5009, tobak za kajenje 4199, tobak za njuhanje 116 itd. Delalo se je 51 ur na teden. Plačani so bili po 12 krajevnih stopnjah. Moško delo se plačuje za 20% več nego žensko. Po petih službenih letih dobijo delavci službene doklade do 35. leta. Navzlic podražanju tobačnih izdelkov leta 1910. je l. 1911. dobila država 299:4 milijonov kron, torej 21:2 milijonov več nego prejšnje leto. Največ se je izkupilo iz cigaret; 39:21 odstotka, potem cigare 29:35 in tobak 28:25. Na osebo pride od vsega prebivalstva 20 gramov mani kakor prej, v denarju pa 67 vinarjev več. Manj se je kosumiralo, in sicer kratkih za 58,9 milijonov komadov, portorik 37,9, kub pa za 14,7. Razprodaja cigarilos-smodk se je povzdignila za 107,6 milijonov komadov. Najbolj se je izpremenilo razprodaja športov; prvo polovico leta se je razprodalo 1772 milijonov, v drugi polovici pa samo 812 milijonov.

Iz slovanskih pokrajin.

o Nemci o Slovanih. „Hochland“ prinaša članek o Bolgariji, v katerem slika njen čudoviti razvoj in obsoja turkofilstvo, ki je v Nemčiji tako razširjeno. Bolgari so Prusi Balkana, člankar (Karel Dieterich) jim pa svetuje tudi, naj ne goje imperialistiških težej in spoštujejo tudi razvoj ostalih narodnosti na Balkanu. Članek je jako informativen, zlasti kar se tiče gospodarskega razvoja Bolgarije.

o Kolklo ozemlja so zavzele posamezne balkanske države. Srbski tiskovni urad prinaša statistiko, koliko ozemlja so zavzele posamezne balkanske države v balkanski vojni. Po tej statistiki so zavzeli Srbi in Črnogorci 62.000², Bolgari 55.000 km², Grki 30.000 km².

o Število vjetnikov iz Odrina. Bolgarski listi poročajo, da je bilo v Odrinu vjetih 70—80.000 turških vojakov, med njimi 2000 častnikov.

Razgled po šolskem svetu.

— Drugo češko vseučilišče. Češki visokošolci so izdali na češke poslance odprto pismo, v katerem z obžalovanjem konstatirajo, da v delegacijah v zadnjem času ni bilo govora o zahtevi po drugem češkem vseučilišču. Češki dijaki pozivljajo poslance, da se naj zopet zavzamejo za to zadevo.

— Vseučiliščniki — ogleduhi. Iz Krakova poročajo: Policija je aretirala dva slušatelja tukajšnjega vseučilišča, ker sta osumljena ogleduštva.

— Mali Jožek v šoli. Mali Jožek je napisal v soboto sledečo šolsko nalogo: pred Velikim leti še ni bilo prav Nobenih buklet in znal so jih samo ta Bogati brati, ker so bili zelo Dragi. Takrat so prišli menihi in so jih prepisali. In to pa je trajalo zelo Dolgo in umrli so pred svojim Koncem in nov menih je moral napraviti knjige vse polne. Enkrat pa je brisichel Guttenberg na zvet in ko je bil Velik in je moral iz Šole ven je vzel les, ga razrezal na črke in jih pomočil v črno Farbo in je vzel papir in jih je pritisnil in tako je nastalo sveto Pismo. In izgubil je s tem ves denar in je našel potem še Enega prijatelja in ta mu je pozneje še enega posodil in ta kušt je šel nato po Celi Evropi in po avstro-Ogrski Državi. — In potem je prišel menih in je najdel pulfer. Ta je vzel lonec in je hotel Nekaj drugega noter napraviti, napravil pa je pulfer, skočila je iskra in noter v pisker in ekblodiral in se je imenoval Berdolt Schwarz. Potem so Drugi Veliko kanon naročili in so s tem napolnili in ko so počile ni mogel noben Riter več stati in to je bil kone vojske. — To je sad koroške utrakvistične šole!

— IV. mednarodni kongres za šolsko higieno se vrši od 25. do 30. avgusta t. l. v Buffalo ne daleč od slapov reke Niagare. Kongres je v zvezi z razstavo. Kdor se ga hoče udeležiti, naj se obrne na zdravnico za oči gospo dr. Matildo Gstettner, Dunaj VII., Neubaugasse 80, ki radevolje pošlje vsakomur prospekte o prevoznji, znižanih cenah i. dr.

— Naučni minister Hussarek je sklical zastopnike vojnega in deželnoobrambne ministristva k skupni konferenci, v kateri se bo razpravljalo o poučnih tečajih za odgojo izšolanih vzgojevalcev deških zavetišč in mladinskih klubov. — S tem podpira naučni minister zloglasne „Knabenhorste“, ki negujejo vojaški „drill“ namesto individualne vzgoje in so ravno isto kakor samostanska vzgajališča.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 760. Kranjsko.
Na enorazrednih ljudskih šolah na Prežganjem, v Primorskem in v St. Lambertu se razpisuje s tem voditeljsko mesto v stalno nameščenje.
Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkak predpisanim potom do 26. maja 1913.
Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.
C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 24. aprila 1913.

Št. 1645.
Na štirirazredni ljudski šoli v Dolenji vasi se razpisuje v stalno nameščenje moško učno mesto z zakonitimi prejemki.
Prosilci, ki v kranjski učiteljski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.
Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom vložiti pri podpisanim c. kr. okrajnem šolskem svetu do 31. maja 1912.
C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 27. aprila 1913.

Št. 1644.
Na petrazredni deški šoli v Ribnici se razpisuje v stalno nameščenje moško učno mesto z zakonitimi prejemki.
Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.
Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkak predpisanim potom do 31. aprila 1913.
C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 27. aprila 1913.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.
Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga s omejenim tistvom.
Promet do konca marca K 37.830:53.
Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 3. polnočne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.
Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znak se ne odgovarja.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštuine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravn. dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnišstvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik **IVAN SCHMEIDEK**, učitelj v Krtini, pošta Dob.

Dr. Karl Tumlriz:
Nemška vadnica za nenemške ljudske šole.

1. del: Spodnja stopnja. Vtisnenih je 15 slik. Cena vezani knjigi 80 h. Pripuščena po ukazu c. kr. ministristva 1908, št. 29.040.
2. del: Srednja stopnja. Vtisnenih je 14 slik. Cena vezani knjigi 1 K 20 h. Pripuščena po ukazu c. kr. ministristva z dne 26. oktobra 1910, št. 44.128.
3. del: Višja stopnja. (Tvarina za tri šolska leta.) 2 barvotiska, 35 slik in 2 zemljiško pregledna načrta v barvah. Cena vezani knjigi 1 K 80 h. Pripuščena po ukazu c. kr. ministristva z dne 19. novembra 1912, št. 48.000.

Založil
F. Tempsky, Dunaj IV.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Štev. 282.

Naznanilo.

Na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani se bode vršil v času od 16. julija do vstetega 6. avgusta t. l. strokovni tečaj za izobrazbo učiteljev obrtno-trgovskih predmetov na obrtnih nadaljevalnih šolah.
Učitelji, ki žele biti sprejeti, naj pošljejo svoje primerno opremljene prošnje potom šolskega vodstva vsaj do 20. maja neposredno na ravnateljstvo državne obrtne šole v Ljubljani.
Prosilcem bode ravnateljstvo do srede junija sporočilo, če so sprejeti ali ne.
Vsak udeležnik, ki ima svoje redno bivališče izven Ljubljane, dobi od ministristva za javna dela podporo 40 kron.
Potrebne rekvizite preskrbi brezplačno podpisano ravnateljstvo, ki daje tudi vsa zaželjena podrobna pojasnila.
Ravnateljstvo c. kr. državne obrtne šole v Ljubljani, 22. aprila 1913.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsové

učiteljice soproge, v Novém Hradku p. Met.
(dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).
Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cešira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.
Blago je stalnobaravno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorca blaga zastonj in franko.

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela
(II. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad priporoča
Milena Kiferle
učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,
Krojaška ulica 8./II.